

Wielerondernehmung Jacques Kleiboer

Nico van Horn

Go Ahead Eagles werd twee jaar geleden een eeuw oud. Een boek en een tentoonstelling begeleidden dit feit. Maar bij al die festiviteiten is geen aandacht besteed aan de wielervedstrijden die in Deventer op het veld van Go Ahead in de jaren twintig werden georganiseerd. Een detail natuurlijk, maar een te aardig detail om onbesproken te laten. Gelukkig zijn er archieven waar uit te putten valt voor een kleine aanvulling op het fraaie rood-gele gedenkboek. In het Nationaal Archief in Den Haag bevindt zich een gedeelte van het archief van Jacques Kleiboer, organisator van later o.a. de Ahoy-manifestaties in Rotterdam. Kleiboer begon echter in Twelloo, en niet met feesten, maar met sportwedstrijden. Het archief is te raadplegen onder nr. 2.18.25.

Wielerbanen

Kleiboer lijkt bezeten te zijn geweest van sport: al in 1920 organiseerde hij vliegdemostraties te Emmen. Vanaf oktober 1922 hield hij zich bezig met wielrennen op grasbanen, en later was hij ook nog eens actief bij de introductie van minigolf in Nederland. Het Nederlandse wielrennen was, na de grote periode onder Jaap Eden, Mathieu Cordang en Harrie Meyers, in de periode vlak voor en tijdens de eerste wereldoorlog in de versukkeling geraakt. Dat had alles te maken met het wettelijk verbod van 10 februari 1905 op wegwedstrijden. De renners moesten dus wel uitwijken naar speciale banen of terreinen. Doordat veel wielrenners naar het buitenland uitweken voor lucratieve wedstrijden, werden ook nog eens de meeste houten wielrenbanen opgedoekt.

Die banen waren duur: er waren voorheen wielrenbanen geweest in Nijmegen, Breda, Tilburg, Rotterdam, Helmond, Scheveningen en Amsterdam. Het aantal banen daalde vanaf 1910 tot bijna nul. Slechts in Scheveningen bleef tot 1916 een baan bestaan. Amsterdam probeerde het weer na afloop van de oorlog en langzamerhand kwamen er op verschillende plaatsen banen bij. Dit gebeurde mede onder de invloed van Moeskops prestaties. Kleiboer vond dat ook andere plaatsen in Nederland van wielrennen moesten kunnen genieten zonder die dure infrastructuur. De oplossing lag volgens hem in grasbaanwedstrijden. Volgens eigen zeggen had hij dit soort wielrennen ontdekt in Zuid-Limburg en België waar hij in

maart 1923 zelf was gaan kijken.

Kleiboer had het tij mee. De belangstelling voor het wielrennen steeg door de prestaties en de Olympische en wereldtitels van Maurice Peeters en Piet Moeskops. Af en toe kreeg men ontheffing van het verbod op wegwedstrijden zoals voor Olympia's tour door Nederland in 1909, 1910 en pas weer in 1927. Kleiboer zorgde voor wielervedstrijden op gras in Deventer, Enschede, Almelo (op het veld van Heracles) en in het Nijmeegse sportpark. Daar kreeg hij het voor elkaar dat erkende baanrenners als Piet Moeskops, Klaas van Nek en Rinus van der Wiel kwamen rijden. In 1923 richtte hij het Wielrencomité Twente op. Zijn werkterrein bestreek heel Twente, niet alleen Enschede, en zelfs buiten Twente werd hij actief. Hij wilde een Overijsselsche Elfstedentocht doen verrijden met als prijs een door hem aangeboden Elfplaatsenbeker.

Succes en problemen

Op 30 mei 1923 namen de ervaren wielrenners Maurice Peeters en Gerard Bosch van Drakenstein proeven op een grasbaan in het Van Heekpark in Enschede. De proeven slaagden en op 29 juli vonden officiële wedstrijden plaats waar o.a. Viruly en Van den Berg aan deelnamen. De wedstrijden waren een succes. Officiële organisator Jacques Kleiboer met zijn Wielrencomité plande voor september nieuwe wedstrijden. Er was nu zelfs deelname uit het buitenland. Hoewel de wedstrijden aanvankelijk goed werden bezocht, liepen de bezoekersaantallen na 1924 terug, de nieuwigheid was er van af. Bij de wedstrijden in juli 1923 was nog f 167 winst geboekt op een totale uitgavenpost van f 7.307. In 1925 leverden de wedstrijden in het Enschedese Volkspark verlies op. Kleiboer besloot er toen mee te stoppen. Hij deed het voor de aardigheid, niet om er grote winst uit te halen, maar voortdurende verliezen kon hij ook niet vergoelijken, zoals hij zelf verklaarde.

Er waren meer problemen: de onvoorspelbare regenbuien konden het terrein soms in een modderpoel veranderen. De inrichting van de baan, met hekwerk en afscheidingen, was volgens hem erg kostbaar. Op voetbalterreinen moesten de renners en organisatoren maar afwachten of de voetbalclub zelf niet wilde spelen. Regelmatig waren er datumproblemen met de bespeler van het veld, Enschedese Boys. Daarbij kwamen de

plaatselijke tegenstellingen in Twente. De Enschedese Wielerclub werkte tegen, vanuit Hengelo kwam ook zware tegenwerking. Daar organiseerden ze zelf wedstrijden in 1924. Al in 1923 had Kleiboer geklaagd over het sportieve klimaat in Twente: "...Twente zeer achterlijk genoemd kan worden in het opzicht van all-round sportief te zijn." Kleiboer keek uit naar andere plaatsen en kwam zo uit op Deventer, Almelo en Nijmegen.

Deventer kende al een lange wielrentraditie: in 1871 was daar de Eerste Vélocipèdeclub Immer Weiter gesticht. De nationale wielervedstrijden, door Kleiboer georganiseerd op zondag 4 mei 1924, op het terrein van Go Ahead werden heel officieel geopend door de burgemeester T.A.M.A. Humalda van Eijsinga. Leden van Go Ahead hadden vrije toegang, de overige 2451 bezoekers brachten bij elkaar f 1691,90 op. Het waren wedstrijden voor amateurs en nieuwelingen: 300 meter, achterevoelingen, afvalraces. Aan reclame werd uitgegeven f 336 (mooie posters zijn aanwezig in het archief!), het prijzengeld bedroeg f 291 en er was een regenverzekering afgesloten voor f 132. De gemeente toucheerde f 272 aan belastinginkomsten. De kleinste uitgavenpost: f 0,80 voor een gros spelden, ongetwijfeld voor de rugnummers. Totaal verlies: f 300. Op het Go Ahead terrein werden in 1924 en 1925 in totaal vier wielervedstrijden georganiseerd. In het Nijmeegse Sportpark waren er in 1924 drie wedstrijden, en op het Heraclesveld in Almelo één.

Tegenwerking

Achter zijn rug om trachtte de Enschedese Wielerclub inmiddels een eigen baan, met eigen wedstrijden te organiseren. Die baan zou 's winters omgetoerd kunnen worden tot ijsbaan. Het ging snel mis tussen deze Wielerclub en Kleiboer. Pogingen tot verzoening tussen de Wielerclub en het Wielrencomité van Kleiboer mislukten. Er waren trouwens meer mensen die een baan wilden: plannen om een eigen baan in Hengelo te krijgen hielden in dat binnen een straal van 15 kilometer geen andere wielervedstrijden zouden mogen worden opgericht. En binnen die 15 kilometer viel Enschede. Kleiboer vond die bepaling van 15 kilometer belachelijk en verzette zich in gedurige briefwisseling met de Nederlandsche Wielren Bond te Leiden fel tegen die plannen. Van der Kint, de man van de Hengelose plannen, streed voor zijn eigen belang, De Enschede

Wielerclub deed hetzelfde voor Enschede, terwijl Kleiboer de Groot-Twentse gedachte aanhing. Dit liep mis. Medio 1925 stond de zaak stil. Kleiboer hief zijn Wielrencomité op en richtte zijn aandacht op andere activiteiten.

Hij had zich in 1920 al gemanifesteerd met vliegdemostraties te Emmen. Ook hield hij zich bezig met de motorsport. Motorwedstrijden werden verreden op grasbanen door het hele land. Uiteraard waren ook die bestuurders weer verenigd in een bond, de Bond van Grasbaanbesturen uit 1912. Kleiboer trachtte in de jaren twintig wedstrijden op het vliegveld Twente te organiseren, maar moest daarvan afzien. Het gemeentebestuur gaf geen toestemming: in Twente waren omvangrijke stakingen in de textiel gaande en het Gemeentebestuur wilde niet nog meer onrust door ongewenste ophopingen van mensen. Later begaf hij zich op het terrein van de autorennsport in Beek in 1933. Zijn grote passie voor sport bleef, getuige zijn belangstelling voor minigolf en andere sporten.

De korte opleving van het wielrennen op grasbanen in Overijssel was Kleiboers verdienste geweest. Hij ging zich in de jaren dertig toeleggen op de organisatie van tentoonstellingen en openbare manifestaties en optochten. Hopelijk vindt een Twentse wielereenthousiast hierboven genoeg aanleiding om deze episode uit het Nederlandse wielrennen eens netjes op schrift te stellen. Er zijn nog ongebruikte archieven genoeg!